ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

Siyer

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ | 100 EĞİTİMİN YÜZYILI

10. sınıf

1.ÜNİTE

İSLAM ÖNCESİ DÖNEM HİCAZ VE HZ. MUHAMMED

1. ünite

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ | 100 EĞİTİMİN YÜZYILI

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

1.1.1. Tarihî Yapı

1.1.2. Sosyal ve Kültürel Yapı

1.2. RİSALET ÖNCESİ HZ. MUHAMMED

1.2.1. Soyu ve Ailesi

1.2.2. Doğumu ve Çocukluk Dönemi

1.2.3. Gençlik Yılları

1.2.4. Evliliği ve Çocukları

1.2.5. Risalete Doğru

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

Siyer, Hz. Muhammed'in (sav)

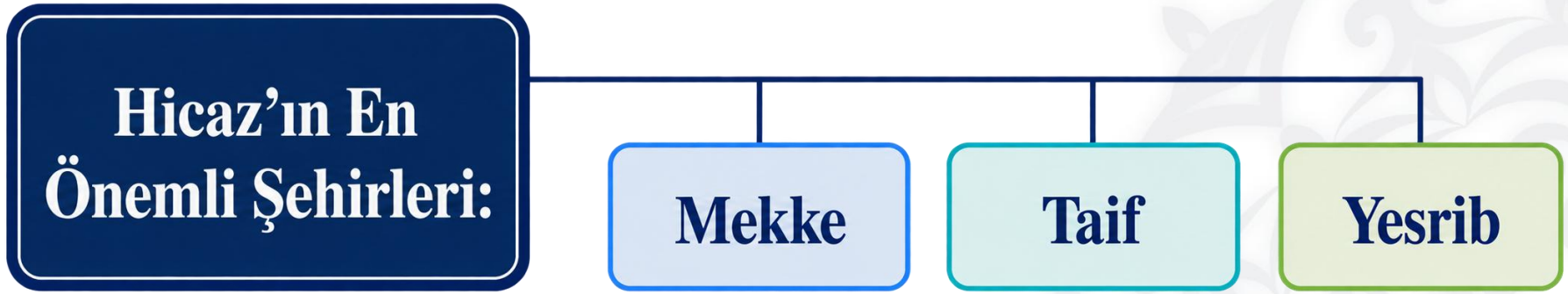
- hayatını,
- ahlakını,
- kişiliğini,
- tebliğ faaliyetlerini,
- siyasi ve askerî mücadelelerini inceleyen ilim dalıdır.

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

- Hz. Muhammed (sav), Hicaz bölgesinde Mekke'de doğmuş ve İslam'ı tebliğ etmeye burada başlamıştır.
- Onun hayatını ve tebliğini doğru anlayabilmek için Hicaz'ın
  - tarihî,
  - dinî,
  - sosyal ve
  - kültürel yapısını bilmek önemlidir.

1.1.1. Tarihî Yapı

- Hicaz, Arap Yarımadası'nın orta bölümünü ifade eder. Bölgede farklı iklim özellikleri görülür.
- Bölgenin başlıca geçim kaynakları tarım, hayvancılık ve ticarettir.
- İslam öncesi Hicaz'da kabile düzeni hâkimdir.

Mekke

- Kur'an-ı Kerim'de "ekin bitmeyen bir vadi" olarak nitelenen Mekke, sıcak ve kurak bir iklime sahiptir.
- Şehrin tarihi, zemzemin ortaya çıkması ve Kâbe'nin Hz. İbrahim tarafından inşa edilmesiyle başlamıştır.
- Mekke'de sırasıyla
  - Cürhümlüler,
  - Huzaalılar,
  - Kureyşliler hâkimiyet kurmuştur.
- Kureyşliler, şehri Mekke'nin fethine kadar yönetmiştir.

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

- Mekke Kâbe'nin inşasıyla tevhit inancının merkezi olmuştur ancak zamanla putperestlik yaygınlaşmış ve Kâbe putlarla doldurulmuştur.
- Kâbe'deki putların en büyüğü Hübel'dir.
- Halkın çoğunluğunu müşriklerin oluşturduğu Mekke'de hanifler ve Hristiyanlar da yaşamıştır.
- Mekke'de kabile düzeni hâkimdir.
- Kureyşliler, şehirle ilgili önemli kararları **Darünnedve'de** almış, Kâbe'nin yönetimini kabile kolları arasında paylaştırmıştır.
- Tarımın sınırlı olması nedeniyle Mekke'nin en önemli geçim kaynağı ticaret olmuştur.
- Kureyşliler, kurdukları ticari ilişkilerle kuzey ve güney bölgelerine düzenli kervanlar göndermiştir.

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

- Mekke'nin dinî, siyasi ve ekonomik önemi komşu devletlerin dikkatini çekmiştir.
- Yemen Valisi Ebrehe, Kâbe'ye yönelen ilgiyi San'a'da yaptırdığı kiliseye çekmek istemiş, bunda başarılı olamayınca Kâbe'yi yıkmak istemiştir.
- Ebrehe, Fil Vakası olarak anılan bu girişimde amacına ulaşamamış, olay Mekke ve Kureyş'in saygınlığını artırmıştır.

Taif

- Mekke'nin güneydoğusunda, Irak–Yemen ticaret yolu üzerinde yer alan Taif, serin iklimi nedeniyle Mekkeliler tarafından sayfiye şehri olarak kullanılmıştır
- Şehirde sırasıyla
  - Amalikalılar,
  - Semud kavmi ve
  - çeşitli Arap kabileleri yaşamıştır.
- Sakif Kabilesi, Taif'i geliştirerek önemli bir merkez hâline getirmiştir.
- Taif'te hanifler de yaşamıştır.

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

- Putperestliğin yaygın olduğu Taif'te Sakifliler, Lat adlı putu kutsal saymış ve bulunduğu mabedi Kâbe'ye karşılık bir dinî merkez olarak görmüştür.
- Aralarında akrabalık ve ticaret bağları bulunan Taif ile Mekke arasında dinî ve siyasi rekabet de yaşanmıştır.
- Sakifliler, Ebrehe'ye Lat mabedine dokunmaması şartıyla destek olmuş, bu durum Mekke'yle aralarındaki rekabetin bir göstergesi olmuştur.
- Siyasi ve askerî açıdan Mekke'nin gerisinde kalan Taif, Kureyş karşısındaki yenilgiler nedeniyle bağımsız hareket edememiştir.

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

- Taif'in başlıca geçim kaynağı tarım olmuş, şehir hem kendi ihtiyacını hem de özellikle Mekke'nin sebze ve meyve ihtiyacını karşılamıştır.
- Taifliler el sanatları, hayvancılık, deri üretimi ve ticarette gelişmiş, ürünlerini Kureyşli tüccarlar aracılığıyla farklı bölgelere satmıştır.
- Taif, verimli toprakları ve ticaret yolları üzerindeki konumu sayesinde zenginleşmiştir.
- Bu ekonomik gelişme kültürel hayata da yansımış; şehir, şairleri ve hekimleriyle öne çıkmıştır.

Yesrib

- Yesrib, Uhud ve Air dağları arasında yer alan, verimli toprakları ve zengin su kaynaklarıyla öne çıkan bir şehirdir.
- Şehre sırasıyla
  - Amalikalılar,
  - Yahudiler,
  - Evs ve Hazrec kabileleri yerleşmiştir.
- Yesrib'de Yahudiler ile Evs ve Hazrec kabileleri arasında rekabet yaşanmıştır.

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

- Şehir yönetiminde uzun süre Yahudi kabileleri etkili olmuştur.
- Yesrib'de putperestlik ve Yahudilik yaygındır.
- Putperest Arap kabileleri, "Menat" ismindeki put için şehir dışında bir tapınak yapmıştır.
- Halkın başlıca geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır.
- Ticarette, Mekke ve Taif'in gerisinde kalan Yesrib; dokumacılık, kuyumculuk ve demircilikte gelişmiştir.

1.1.2. Sosyal ve Kültürel Yapı

- Araplar, çöl şartlarında güvenliklerini sağlamak amacıyla kan bağına dayalı kabileler hâlinde yaşamıştır.
- Kabileler
  - şeyh,
  - reis veya
  - seyit adı verilen zeki ve becerikli kişiler tarafından yönetilmiştir.
- Yöneticiler kabileyi temsil etmiş, savaş ve barış kararlarını almış, elçileri kabul etmiştir.

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

Köleler

Köleler, toplumun en alt tabakasında yer almış; hizmet, tarım, ticaret, savaş gibi alanlarda kullanılmıştır.

Mevali

Mevali, azat edilmiş köleler ile kabileye sonradan katılan kişilerden oluşmuştur.

Hürler

Hürler, kabile içinde en güçlü ve ayrıcalıklı kesimi oluşturmuştur.

Araplarda Yaşam Biçimleri

Bedevi

Göçebe Yaşam

Suyun sınırlı olduğu bölgelerde konargöçer yaşam sürmüştür.

Hadari

Yerleşik Yaşam

Verimli bölgelerde yerleşik yaşam sürmüştür.

İklim, su kaynakları ve geçim şartları Arap kabilelerinin yaşam biçimlerini şekillendirmede etkili olmuştur.

Asabiyet: Kabileyi bir arada tutan dayanışma ve bağlılık duygusudur.

- Bu duygu, kabile üyelerinin dış tehlikelere karşı birlikte hareket etmesini sağlamıştır.
- Ancak asabiyet, soy üstünlüğü ve kabilecilik anlayışını da güçlendirmiştir.
- Bu durum kan davaları, intikam ve kabile çatışmaları gibi sorunlara yol açmıştır.

- Cahiliye Dönemi'nde baskın ve yağma, bazı kabileler için geçim yolu hâline gelmiştir.
- Güvenliği sağlamak amacıyla haram aylarda savaş yapılmamıştır.

Ficar Savaşları: Yasağa rağmen haram aylarda yapılan savaşlara denmiştir.

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

- Cahiliye Dönemi'nde kabileler arasında hilf adı verilen ittifaklar kurulmuştur.
- Kureyş'te önemli ittifaklar Hilfülahlaf ve Hilfülmutayyebun olmuştur.
- Hz. Muhammed'in (sav) gençlik yıllarında kurulan Hilfülfudul, haksızlığa uğrayanların haklarını korumayı amaçlamıştır.
- Haşimoğulları da bu ittifaka katılmış, haksızlığa uğrayan herkese yardım etmeyi kabul etmiş; buna karşılık Hilfülahlaf tarafındaki kabileler bu ittifaka katılmamıştır.

1. ünite

1.1. HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU ORTAM

- Hz. Muhammed (sav), Hilfülfudul'a bağlı kalmış ve haksızlığa uğrayanlara yardım etmiştir.
- Ebu Cehil yabancı bir tüccarın borcunu ödemeyince tüccar, Hz. Muhammed'den (sav) yardım istemiştir.
- Hz. Muhammed (sav), Ebu Cehil'den tüccarın hakkını almış ve böylece mağduriyeti gidererek adaleti sağlanmıştır.

Cahiliye Toplumunun Özellikleri

Toplumsal Yapı ve Haklar

- Hak ve adalet anlayışında güç belirleyici olmuştur.
- Kadınlar, çocuklar ve yaşlılar bazı haklardan mahrum bırakılmıştır.
- Köleler mal statüsündedir.

Kabile ve Sosyal İlişkiler

- Suçlarda ortak sorumluluk anlayışı benimsenmiştir.
- Kabileler arasındaki anlaşmazlıklar çoğunlukla savaşla sonuçlanmıştır.
- Evlilikler genellikle kabile içinde yapılmıştır.
- Misafire sahip çıkmak ve sığınanları korumak onur meselesi sayılmıştır.

Kültürel Hayat

- Şiir, hitabet, atasözleri ve soy bilgisine önem verilmiştir.
- Şairler kabilelerini övmüş ve intikam duygusunu canlı tutmuştur.

İnanç ve Ahlak

- Putların Allah katında şefaatçi olacağına inanılmıştır.
- Sihir, büyü ve fal gibi batıl inançlar yaygınlaşmıştır.
- İçki, kumar, faiz, zina gibi kötü alışkanlıklar ve davranışlar yaygınlaşmıştır.

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ | 100 EĞİTİMİN YÜZYILI

1.2. RİSALET ÖNCESİ HZ. MUHAMMED

1.2.1. Soyu ve Ailesi

Kusay bin Kilab

Hz. Peygamber'in atalarındandır.

Siyasi ve İdari Faaliyetleri

- Kureyş Kabilesi'nin kollarını birleştirdi.
- Mekke yönetimini üstlendi.
- Darünnedve'yi kurdu.

Kâbe ve Hac Hizmetleri

- Kâbe'yi tamir ettirdi.
- Hac hizmetlerini yeniden düzenledi.

Haşim bin Abdümenaf

Hz. Peygamber'in büyük dedesidir.

Haşimoğulları ailesine adını vermiştir.

Komşu devletlerle anlaşmalar yaparak ticaret kervanlarının güvenliğini sağlamıştır.

Yazın Suriye'ye, kışın Yemen'e düzenlenen ticaret seferlerini başlatmıştır.

Abdülmuttalib

Hz. Peygamber'in dedesidir.

- Kureyş'in liderliğini üstlenmiştir.
- Zemzem kuyusunu yeniden ortaya çıkarmıştır.
- Kâbe'yi korumadaki kararlılığıyla tanınmıştır.

Abdullah

Hz. Muhammed'in (sav) babasıdır.

Amine binti Vehb ile evlenmiştir.

Hz. Muhammed (sav) henüz anne karnındayken ticaret için gittiği Medine'de vefat etmiştir.

1.2.2. Doğumu ve Çocukluk Dönemi

- Hz. Muhammed (sav), Fil Vakası'ndan yaklaşık 50-55 gün sonra 571 yılında Mekke'de dünyaya gelmiştir.
- Dedesi Abdülmuttalib, ona "övülmeye değer" anlamına gelen Muhammed adını vermiştir.
- Torununun yer ve gök ehli tarafından övgüyle anılmasını istediği için bu ismi tercih etmiştir.
- Mekkeliler, çocuklarının sağlıklı bir ortamda büyümesi ve Arapçayı güzel öğrenmesi için onları yaylalarda yaşayan sütannelere vermiştir.

1.2. RİSALET ÖNCESİ HZ. MUHAMMED

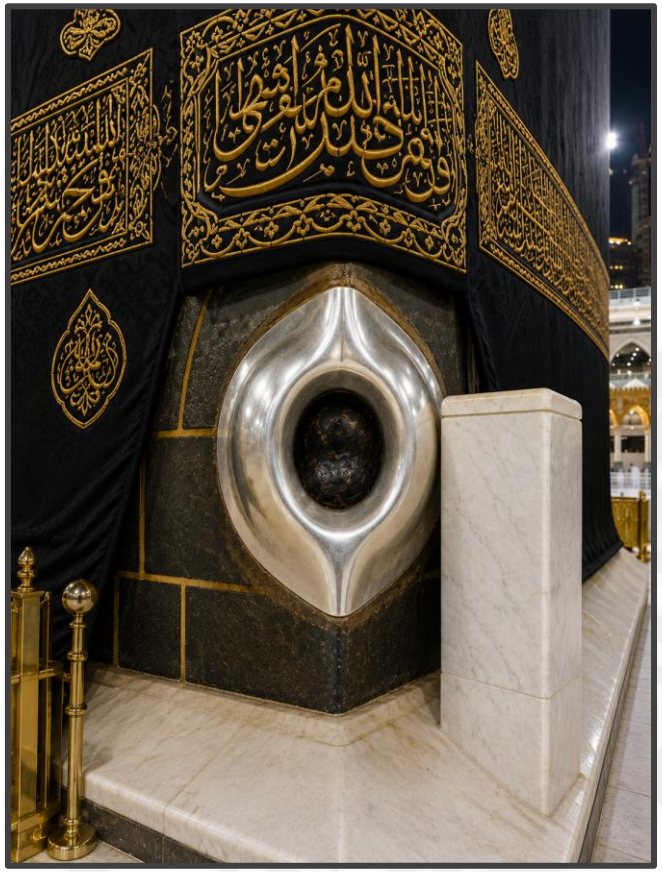
- Hz. Muhammed (sav), doğumundan kısa süre sonra Halime Hatun'un yanında büyümeye başlamıştır.
- İki yaşında eve dönmesi gerekirken Mekke'deki veba salgını nedeniyle ailesinin isteği üzerine dört yaşına kadar Halime Hatun'un yanında kalmaya devam etmiştir.
- Hz. Muhammed (sav), altı yaşındayken annesi Amine ile Yesrib'i ziyaret etmiştir.
- Dönüş yolunda annesi, Ebva'da vefat etmiş ve oraya defnedilmiştir.
- Dedesi Abdülmuttalib, Hz. Muhammed'i (sav) himayesine almış, vefatından önce onu Ebu Talib'e emanet etmiştir.

1.2. RİSALET ÖNCESİ HZ. MUHAMMED

- Hz. Muhammed (sav), sekiz yaşından itibaren Ebu Talib'in evinde yaşamıştır.
- Ebu Talib ve eşi Fatıma binti Esed, Hz. Muhammed'e (sav) büyük bir sevgi ve şefkat göstermiştir.
- Hz. Muhammed (sav) de çobanlık yaparak amcasına yardımcı olmuştur.
- Ebu Talib, ticaret için çıktığı Şam yolculuğuna Hz. Muhammed'i (sav) de götürmüştür.
- Busra'daki Rahip Bahira, Hz. Muhammed'in (sav) ileride önemli bir kişi olacağını söylemiştir.
- Ebu Talib, rahibin uyarısı üzerine Şam'a gitmekten vazgeçmiş ve Mekke'ye dönmüştür.

1.2.3. Gençlik Yılları

- Hz. Muhammed (sav), gençlik yıllarında Cahiliye Dönemi'nin kötü alışkanlıklarından uzak durmuştur.
- Dürüstlüğü ve güvenilirliği sayesinde **Muhammedülemin** olarak tanınmıştır.
- Kâbe'nin onarımı sırasında Hacerülesved'in yerine konulması konusunda anlaşmazlık çıkmıştır.
- Hz. Muhammed (sav), bu anlaşmazlığı adil bir çözümle sona erdirmiştir.

1.2. RİSALET ÖNCESİ HZ. MUHAMMED

- Hz. Muhammed (sav) tahıl ve kumaş tüccarlığı yapan Ebu Talib'in yanında ticareti öğrenmiştir.
- Yemen ve Şam'a ticaret seferleri yapmıştır.
- Ticarette dürüstlüğü, güvenilirliği ve sözünde durmasıyla tanınmıştır.

1.2.4. Evliliği ve Çocukları

- Hz. Hatice, güvenilirliğiyle tanınan Hz. Muhammed'le (sav) ticari ortaklık kurmuştur.
- Hz. Muhammed (sav), Hz. Hatice adına çıktığı ticaret seferlerinden önemli kazançlarla dönmüştür.
- Hz. Hatice, Hz. Muhammed'in (sav) dürüstlüğü, güvenilirliği ve güzel ahlakından etkilenerek ona evlenme teklifinde bulunmuştur.
- Hz. Muhammed (sav), bu teklifi kabul etmiş ve amcalarıyla birlikte Hz. Hatice'yi ailesinden istemiştir.
- Nikâhın ardından, Ebu Talib'in evinden ayrılarak kendi evine taşınmıştır.

1.2. RİSALET ÖNCESİ HZ. MUHAMMED

- Hz. Muhammed (sav), 25 yaşında Hz. Hatice ile evlenmiş ve o vefat edene kadar yaklaşık 25 yıl evli kalmıştır.
- Bu evlilikten Kasım, Abdullah, Zeynep, Rukıyye, Ümmü Gülsüm ve Fatıma dünyaya gelmiştir.
- Kasım ve Abdullah küçük yaşta vefat etmiştir.
- Zeynep, Rukiyye ve Ümmü Gülsüm Hz. Peygamber'den (sav) önce vefat etmiştir.
- Hz. Peygamber'in (sav) nesli, Hz. Fatıma'nın çocukları aracılığıyla devam etmiştir.

1.2.5. Risalete Doğru

- Hz. Muhammed (sav), Cahiliye toplumundaki adaletsizlik, zulüm ve putperestlikten uzak durmuş, bu yanlışlıklardan rahatsızlık duymuştur.
- Kâbe'nin onarımında putları görmesi, onu insanın varlık amacı ve evrenin yaratılışı üzerine düşünmeye yöneltmiştir.
- Toplumdaki yanlışlıklardan uzaklaşmak ve bu sorulara cevap aramak için yalnız kalarak tefekküre yönelmiştir.

1.2. RİSALET ÖNCESİ HZ. MUHAMMED

- Hz. Muhammed (sav), dedesi Abdülmuttalib'in geleneğini sürdürerek risaletten önce ramazan aylarında Hira Mağarası'nda inzivaya çekilmiştir.
- Hz. Hatice, bu süreçte eşini desteklemiş ve zaman zaman Hira'ya yiyecek götürmüştür.
- Hz. Muhammed (sav), ramazanda tefekkür sürecinde yoksullara daha fazla yardım etmiş, Mekke'ye döndüğünde ise evine gitmeden önce Kâbe'yi tavaf etmiştir.
- Hira'da yaşadığı bazı olağanüstü olaylar vahye hazırlık olarak değerlendirilmiştir.

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ | 100 EĞİTİMİN YÜZYILI

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ